

Лисогор Денис Віталійович,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Поштаренко Інна Валеріївна,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх
справ, доктор філософії в галузі права

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КВАЛІФІКАЦІЇ КРАДІЖКИ

У сучасних умовах розвитку кримінально-правової системи України особливої актуальності набуло питання правильної кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності. Одним із найпоширеніших із цих правопорушень є крадіжка, відповідальність за яку передбачена ст. 185 Кримінального кодексу України. Крадіжка визначається як таємне викрадення чужого майна, що вимагає чіткого визначення її об'єктивних та суб'єктивних елементів для належної правової оцінки діяння [1].

Актуальність проблематики в кваліфікації зумовлена тим, що у правозастосовній практиці нерідко виникають труднощі у розмежуванні крадіжки від суміжних з нею складів кримінальних правопорушень. Неправильна кваліфікація може призвести як до безпідставного притягнення особи до кримінальної відповідальності, так і до уникнення винного від належного покарання, що негативно впливає на авторитет правосуддя та ефективність боротьби зі злочинністю [3].

Однією з ключових проблем у кваліфікації крадіжки є встановлення її об'єктивної сторони. Вона полягає у незаконному заволодінні чужим майном без відома власника чи інших осіб. Ключовим елементом є таємний характер викрадення. Якщо заволодіння майном відбувається відкрито, такі дії можуть підпадати під ознаки грабежу (ст. 186 Кримінального кодексу України), що суттєво змінює кваліфікацію діяння [2].

Не менш важливим є питання визначення моменту закінчення крадіжки. У теорії кримінального права та судовій практиці в цьому питанні існують певні розбіжності. Загальноприйнятою є позиція, що крадіжка вважається закінченою з моменту, коли винна особа таємно вилучить чуже майно та має фактичну можливість розпорядитися ним

або використати його на свій розсуд (сховати, продати, передати іншим особам тощо). Якщо особа не має такої можливості (наприклад, якщо його затримали під час виходу з магазину), це вважається замахом на крадіжку. На практиці встановлення цього моменту часто викликає труднощі, безпосередньо впливаючи на кваліфікацію кримінального правопорушення та ступінь відповідальності [4].

Значні проблеми виникають при встановленні суб'єктивної сторони крадіжки. Вона характеризується прямим умислом, тобто особа усвідомлює суспільно небезпечний характер своїх дій, передбачає їх наслідки та бажає їх настання. Обов'язковою ознакою є корисливий мотив – бажання отримати матеріальну вигоду [5]. Однак на практиці доведення умислу часто ускладнюється, особливо у випадках, коли поведінка особи неоднозначна, а отже, мету її дій та корисливість мотиву неможливо чітко встановити та довести.

На особливу увагу заслуговує проблема відмежування крадіжки від суміжних кримінальних правопорушень, зокрема грабежу, розбою, шахрайства та привласнення. Зокрема, основною відмінністю крадіжки від грабежу є таємність дій винного, натомість грабіж вчиняється відкрито. Розбій, передбачений ст. 187 Кримінального кодексу України, завжди поєднаний із застосуванням насильства, небезпечного для життя чи здоров'я особи, або погрозою такого насильства. Шахрайство (ст. 190 Кримінального кодексу України) відрізняється способом заволодіння майном – шляхом обману або зловживання довірою, а привласнення чи розтрата (ст. 191 Кримінального кодексу України) характеризуються тим, що винна особа спочатку має законний доступ до майна [3].

Практика свідчить, що саме на межі між цими складами виникає найбільша кількість помилок. Наприклад, якщо особа отримала майно добровільно, але з самого початку мала намір його не повертати, виникає питання: чи є це шахрайством, чи привласненням. У таких випадках суди враховують сукупність обставин, зокрема спосіб передачі майна, характер відносин між сторонами та намір особи на момент отримання майна [1].

Крім того, складність кваліфікації зумовлюється наявністю кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак крадіжки. До них належать, зокрема, вчинення злочину повторно, за попередньою змовою групою осіб, з проникненням у житло чи інше приміщення, а також у великих або особливо великих розмірах чи в умовах воєнного стану, що на сьогоднішній день є найбільш актуальним питанням [6]. Неправильне встановлення таких ознак може призвести до істотних помилок у визначенні ступеня суспільної небезпеки діяння та призначенні покарання.

Аналіз проблематики кваліфікації крадіжки свідчить про необхідність удосконалення як теоретичних підходів, так і практики

застосування кримінального законодавства. Особливу увагу слід приділяти чіткому визначенню ознак складу кримінального правопорушення, правильному встановленню моменту його закінчення, а також відмежуванню крадіжки від суміжних складів кримінальних правопорушень. Це сприятиме забезпеченню законності, справедливості та ефективності кримінального судочинства в Україні.

Список використаних джерел

1. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія юридична. Вип. 43/2024.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 5 квіт. 2001 р.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. П. П. Андрушка. Київ : Юрінком Інтер, 2020.
4. Кузнецов В. В. Теорія кваліфікації злочинів : підручник. Київ : Алерта, 2013. 316 с.
5. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / за ред. О. О. Дудорова, С. О. Письменського. Київ : Істина, 2010. 430 с.
6. Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ : навч. посібник / за ред. В. В. Коваленка. Київ : Атіка, 2011. 648 с.

Марченко Карина Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник:
Дорошук Ніна Олександрівна,
професор кафедри теорії, історії
та філософії права Національної
академії внутрішніх справ,
кандидат історичних наук, доцент

ВІЙСЬКОВЕ ПРАВО ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ПРАВОВИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасні глобальні та регіональні безпекові виклики, зокрема повномасштабна збройна агресія проти України, зумовлюють необхідність глибокого наукового осмислення ролі військового права та особливостей функціонування державного управління в умовах